

सम्पादकीय

भ्रष्टाचारी र अपराधीलाई चोख्याउँदै दाहाल सरकार

भ्रष्टाचारी र अपराधीलाई करबाही गरेजस्तो गरेको पुष्पकमल दाहाल नेतृत्वको सरकारले भ्रष्टाचारी र अपराधीका नाइकहरूलाई चोख्याउँदै दाहाल सरकारले संवैधानिक तथा कानूनी राज्यको समेत खिल्ली उडाएको छ। त्यसको पछिल्लो उदाहरण गैर हत्याकाण्डको छानबिन हो। साउन २३ गते पीडितसँग सहमति गरेको छानबिन गर्ने भनेको सरकारले एकाएक गठबन्धनको बैठकपछि छिटानी जाहेरी पेरेका उपेन्द्र यादवलाई जोगाउन अनुसन्धान नगर्ने निर्णय दिए गयो। एकातिर सुशासनको प्रत्याभूत दिइहेको दावी गर्ने अर्को तरफ नेता चोख्याउने अधिकारी प्रधानमन्त्री प्रचण्डको रैयाले बालुवाटार नेता चोख्याउने थलो बन पुगेको छ।

गत २३ साउनमा सरकारले गैर हत्याकाण्ड पीडित संघर्ष समितिसँग पाँच तुँदै सम्झौता गयो। जसको पहिलो बुँदामा घटनाका दोर्षीलाई तथ्य र प्रमाणका आधारमा कानूनी करबाही गर्ने उल्लेख थियो। सरकारको आशासनपछि पीडितले आन्दोलनको कार्यक्रम स्थापित गरे। तर गठबन्धन बैठकमा प्रधानमन्त्री पुष्पकमल दाहाल प्रचण्डले गैर हत्याकाण्डमाथि कुपै पनि थप कदम नचाल्न अनौपचारिक सहमति गयो।

२७ जनाको क्रूरतापूर्वक हत्या भएको गैर हत्याकाण्डका पीडितले आन्दोलन गरेपछि सरकारले नै त्यसलाई रोकन सम्झौता गरेपनि अहिले सम्झौता रसीको टोकीरीमा फालिएको छ। १७ वर्षअिंधि यादवसहित ६६ जनावरुद्ध किटानी जाहेरी पेरेको थियो। पछि सरकारले गठन गरेको न्यायिक जाँचबुझ आयोगले थप ६४ जनालाई दोषी किटान गरेपछि गैर हत्याकाण्डका अभियुक्त संख्या १३० पुग्यो। तर, राजनीतिक दबाव र प्रभावका कारण उनीहरू कसैमाथि पनि अनुसन्धान भएको छैन। अर्कोतीर बालुवाटार प्रकरण, नकली भूटानी शरणार्थी र सुन तस्की प्रकरणको मुख्य नाइकहरूलाई जोगाउन दाहाल सरकारले यी मुदामा अनुसन्धानरत प्रहरीका मुख्य अधिकारीहरूलाई नै अन्यत्र सरुवा गरेको छ। विशेषगरी नेपाली काग्रेस र एमालेको दबाबमा यस्तो काम गरिएको योग्यताको दावी छ।

नकली भूटानी शरणार्थी प्रकरणको दोप्रौ चरणको अनुसन्धान जारी रहेकै बेला सरकारले उपत्यका प्रहरी प्रमुखसहित पाँच अतिरिक्त महानीरीक्षक (एआईजी) को अकस्मात् सरुवा गरेको छ। सरुवा तथा पदस्थापना भए गएको युनिटमा ५ महिना पनि काम गर्न नपाउँदै सरुवा गरिएको हो। सामान्यतः सरुवा भएका प्रहरी अधिकृतलाई अन्यत्र पठाइएको छ। तर, सत्तारूढ गठबन्धनको दबाबमा कार्यविधि नयनपूर्ण एआईजीलाई अन्यत्र पठाइएको छ।

हालै बसेको मन्त्रिपरिषद बैठकले काठमाडौं उपत्यका प्रहरी कार्यालयका एआईजी श्यामलाल ज्ञालालाई त्यहाँबाट हटाएर प्रहरी प्रधान कार्यालय प्रशासन विभागका दीपक थापालाई उपत्यका प्रहरीको नेतृत्व दिइएको छ। ज्ञालालाई प्रहरी प्रधान कार्यालय कार्य विभागमा सरुवा गरिएको छ। त्यसै, राष्ट्रिय प्रहरी प्रशिक्षण प्रतिष्ठानका एआईजी टेकप्रसाद राईलाई मानवस्रोत विभागमा सरुवा गरिएको छ। मानवस्रोतका सन्दीप भण्डारी प्रतिष्ठानमा सरुवा भएका छू। कार्य विभाग प्रमुख मीरा चौधरीलाई प्रशासन विभागमा लगिएको छ। एआईजी अपराध अनुसन्धान विभागका टेकबहादुर तामाङ, प्रदेश समन्वय विभागका सुदीप गिरी र केद्रीय अनुसन्धान व्युत्रो (सीआईबी) की प्रमुख किरण बजाचार्यको जिम्मेवारी भने यथावत राखिएको छ।

सरुवा भएकामध्ये उपत्यकाका ज्ञालाली नकली भूटानी शरणार्थी प्रकरणको अनुसन्धानमा समेत एआईजी हुन्। ज्ञालालीसहित काठमाडौं प्रहरी परिसर र काठमाडौं उपत्यका अपराध अनुसन्धान कार्यालयको संयुक्त टिमले नेपालीलाई शरणार्थी बनाएर अमेरिका लैजाने अपराधमा संलग्नवरुद्ध अनुसन्धान गरेको थियो। त्यस क्रममा काग्रेसका प्रभावशाली नेता तथा पूर्वगृहमन्त्री बालकृष्ण खाण, एमाले सचिव तथा पूर्वउपप्रधानमन्त्री टोपबहादुर रायमाथी, नेपाल सरकारका सचिव टेकनारायण पाण्डेसहित उच्च पदस्थ अधिकारी नै संगठित पिरेस्टांग मिलेर नकली शरणार्थी बनाने धन्दामा संलग्न रहेको खुलेको थियो। यो प्रकरणमा काग्रेस नेतृ तथा पूर्वप्रधानमन्त्री शेरबहादुर देउवा पत्नी आरजु राणा देउवा र पूर्वगृहमन्त्री खाण पत्नी मञ्जुसेत मुछिएका थिए। नेपालीलाई नकली शरणार्थी बनाएर अमेरिका लैजाने धन्दामा सधाउन अपराध अनुसन्धान विभागका टेकबहादुर तामाङ, प्रदेश समन्वय विभागका सुदीप गिरी र केद्रीय अनुसन्धान कार्यालयमा राष्ट्रिय सुरक्षा परिषद् सचिवालयका सोमेन्द्रसिंह राठौरलाई पठाउन लागिएको हो।

शरणार्थी प्रकरणको अनुसन्धान र अधियोजनमा खालिएका अधिकृतको पनि सरुवा गर्न तयारी भएको छ। गुहले काठमाडौं प्रहरी प्रमुख एसप्रैसी दानबहादुर कार्की र काठमाडौं उपत्यका अपराध अनुसन्धान कार्यालयका प्रमुख मनोज केसीको सरुवा गर्न लागेको हो। दुवैलाई प्रहरी प्रधान कार्यालय पठाएर काठमाडौं परिसरमा प्रहरी प्रधान कार्यालयका भूपेन्द्र ख्री र अपराध अनुसन्धान कार्यालयमा राष्ट्रिय सुरक्षा परिषद् सचिवालयका सोमेन्द्रसिंह राठौरलाई पठाउन लागिएको हो।

परिवर्तनको सम्बाहक

WELCOME मूलबाटो **WELCOME**

लालामा विद्या कुराको साहित प्रयोग सेवाका प्रतिष्ठित अंदाजी एवं अंग्रेजी अंदाजी

सत्यतथ निष्पक्ष खबर तथा

विचारका लागि सधै हेने र पढ्ने गराँ।

www.moolbato.com

यो देशमा खास शासन सत्ता चलाउने को ?

● डा.केशव देवकोटा ●

केही सीमित पत्रकारहरूसँगको भेटा यो देश कस्ते चलाएको छ्यभने कहिलेकाही आफैलाई पनि ढिबिधा हुनेगरेको बताउन भएपछि त्यसले भनितर राजनीतिक क्षेत्रमा उत्तर भनिले बहसको संवाद पाएको छ। देशको कार्यकारी प्रमुख भनिएकालाई नै देश कस्ते चलाएको छ्यभने थाह नहुनु बर्तमान सरकार नीतिहीन र गतिहीन हुनु हो। हुन त ०६३ को परिवर्तनपछि नेपालमा राष्ट्रसंघका घोषित नीतिहरूको कार्यान्वयन थालियो।

राष्ट्रसंघ पर्दा पछाडिबाट अमेरिकाले

सञ्चालन गरेको संस्था हो। ०६३ को

परिवर्तनका उपलब्धी भनिएकालाई संघीयता,

जातीय समावेशी र समानुपातिक सहितको

मिश्रित निर्वाचन प्रणाली यो देशलाई

अस्तब्यस्त बनाउने प्रमुख और आजार भएका

छन्। जसले बिभिन्न संसदवादी दलहरूलाई

भ्रष्ट बनाउने निर्वाचन जातीय समर्थन जुटाउन

पर्ने भनिएकोमा त्यस्तो समर्थन हालसम्म

प्राप्त हुनसकेको छैन। नेपालले अभै १६

अर्ब जाति रकम थनुपर्ने अवस्था

सिर्जना भएको २ र बर्तमान सरकारले गत जेटमा

त्यसलाई खर्चार्ने भनिएको १३ अर्ब खर्च

भैसेको समाचार बाहिर आएको छ। सो

योजनाको लागि भारतीय समर्थन जुटाउन

पर्ने भनिएकोमा त्यस्तो समर्थन जातीय समर्थन जुटाउन

प्राप्त हुनसकेको छैन। नेपालले अभै १६

अर्ब जाति रकम थनुपर्ने अवस्था

सिर्जना भएको २ र बर्तमान सरकारले गत जेटमा

त्यसलाई खर्चार्ने भनिएको १३ अर्ब खर्च

भैसेको समाचार बाहिर आएको छ। सो

योजनाको लागि भारतीय समर्थन जातीय समर्थन जुटाउन

प्राप्त हुनसकेको छैन। नेपालले अभै १६

अर्ब जाति रकम थनुपर्ने अवस्था

सिर्जना भएको २ र बर्तमान सरकारले गत जेटमा

त्यसलाई खर्चार्ने भनिएको १३ अर्ब खर्च

भैसेको समाचार बाहिर आएको छ। सो

योजनाको लागि भारतीय समर्थन जातीय समर्थन जुटाउन

प्राप्त हुनसकेको छैन। नेपालले अभै १६

अर्ब जाति रकम थनुपर्ने अवस्था

सिर्जना भएको २ र बर्तमान सरकारले गत जेटमा

त्यसलाई खर्चार्ने भनिएको १३ अर्ब खर्च

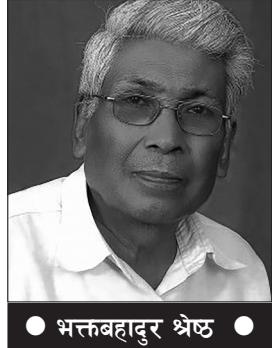
भैसेको समाचार बाहिर आएको छ। सो

योजनाको लागि भारतीय समर्थन जातीय समर्थन जुटाउन

प्राप्त हुनसकेको छैन। नेपालले अभै १६

अर्ब जाति रकम थनुपर्ने अवस्था

मावर्सवादी अर्थशास्त्र

● भक्ति बहादुर श्रेष्ठ ●

पुँजीको सामान्य सुन्तको विस्तोध

मुद्रा पुँजीको बनपांची परिचलनको रूप धारणा गर्दछ, त्यसले मालहरू, मूल्य र मुद्रा यहाँसम्म कि स्वयम् परिचलनको स्वभावसँग सम्बन्ध राख्ने ती तमाम नियमहरूको विरोध गर्दछ, जसलाई हामीले अहिले अध्ययन गर्न्हैं। यस रूप र मालहरूको साधारण परिचलनको रूपमा खास अन्तर के हो भने दुवैले ती दुवै परस्पर विरोधी क्रियाहरू बिक्री गर्ने र खरिद गर्ने एक अकारको उल्टो क्रममा सम्पन्न हुन्छ। यो विशुद्ध विपरीत अन्तरले यी प्रक्रियाहरूको स्वभावलाई जाडुको जस्तो गरेर कसरी बदलिन्छ त?

हामी परिचलनको त्यस रूपलाई लिँ, जसमा त्यो मालहरूको सोभान डब्ले विनियमको रूपमा अगाडि आउँछ। यो जहिले पनि त्यसबेला देखाउदछ, जब मालहरूको दुवैमालिकले एक अकारबाट खरिद गर्न्छ र जब हिसाब फस्तुअन्ने दिन दुवैलाई बराबरको रकम एकले अकारलाई दिनु पर्दछ, र यसरी हिसाब चुक्ता गर्दछन् यस अवस्थामा मुद्रा लेखा मुद्रा हुन्छ र मालहरूको मूल्य त्यसको दामहरूद्वारा व्यक्त गरिन्छ, तर त्यो खुद नगादीको रूपमा उडीहरूका अगाडि आउँदेन। जहाँसम्म उपभोग मूल्यको सम्बन्ध छ, प्रष्ट छ, यसरी दुवैपक्षलाई फाईदा हुन सक्छ। दुवैले आफूलाई उपयोग मूल्य नभएको वस्तु आकुबाट अलग गरिन्दछन् र आफ्ना लागि उपयोग भएको वस्तु पाउँदछन्। त्यसकारण जहाँसम्म उपयोग मूल्यको सम्बन्ध छ, विनियम एउटा यस्तो सौदा हो जसबाट दुवै पक्षलाई लाभ हुन्छ। विनियम मूल्यको कुरा अकै हो।

एउटा मानिससँग धैर्य चीज छ, तर उसँग अन्न विल्कुल छैन। अकारसँग अन्न प्रश्नस्त छ तर त्यो चीज छैन, उडीहरूको बीचमा ५० मूल्यको अन्न त्याति नै मूल्यको चीजसँग विनियम हुन्छ। यस कामबाट दुवैलाई कुनै मूल्य वृद्धि हुँदैन, किनभने त्यसमध्ये दुवैले यस विनियमहरूमा जिति मूल्य पाउँदछन्, त्यसको बाबाबर मूल्य विनियम हुनु भन्दा पहिले नै उडीहरूसँग थियो। परिचलनको माध्यमको रूपमा मुद्रालाई मालहरूको बीचमा राखेपछि र बिक्री गर्ने र खरिद गर्ने दुवै अलग अलग काम भयो भने पनि नितजामा कुनै फरक आउँदेन। यसरी अलिकाति पनि महत्त्व हुँदैन, यी दुई मूल्यहरूमा एउटा मुद्रा हो, अथवा दुवै वाणिज्य वस्तुहरू हुन्। कुनै पनि मालको मूल्य त्यसको परिचलनमा जानुभन्दा पहिले दामको रूपमा व्यक्त गरिन्छ र त्यसको मूल्य दामको रूपमा व्यक्त हुन परिचलनको परिणाम होइन, बरु त्यसको पूर्व शर्त हुन्छ। सौदा गर्ने पक्षले मूल्य निर्धारित गर्दैन, त्यो त सौदा हुँदून्हन्दा पहिले नै निर्धारित हुन्छ।

घटिया किसिमको अर्थशास्त्रले मूल्यको स्वभावको बारेमा हमेशा के मान्दछ भने, "पूर्ति र माग बाबाबर छ।" जसको मतलब हुन्छ, पूर्ति र मागको असर कही होइन। त्यसकारण जहाँसम्म उपयोग मूल्यको विनियम हुन्छ। यहाँसम्म यदि ग्राहक र बिक्रेता दुवैलाई कही लाभ सम्भव भयो भने विनियम मूल्यहरूको लागि यो सत्य हुँदैन यहाँ भन्नुपर्छ, जहाँ समानता हुन्छ, त्यहाँ लाभ हुन सक्नै।"

कुनै पनि चीजको मूल्य केवल हाम्रो

आवश्यकताहरूसँग सम्बन्धित हुन्छ। जुन चीज कुनै एउटाको लागि बढी, त्यो अकारको लागि कम हुन्छ, यसको विपरीत कुरा पनि सत्य हुन्छ, हामी बिक्रीका लागि ती चीजहरूलाई पेस गर्दछौं। जुन हामीलाई आफ्नो उपयोगका लागि आवश्यक हुन्छ। हामीले त एउटा उपयोगहीन वस्तु दिए, जुन उपयोगको आवश्यकता हुन्छ, त्यो वस्तु पाउन चाहन्छौं। हामी धेरै लिएर थेरै दिन चाहाँछौं, जब कहिले विनियम गरिने प्रयोग वस्तु मूल्यमा सुनको एउटा समान बाबाबर हुन्छ, तर स्वाभाविक रूपबाट विनियम मूल्यको बदलामा मूल्य दिँन्छ भने समाझिकाएको हुन्छ, तर आफ्नो हिसाब गर्ने बेलामा अरु कुरामा पनि ध्यान दिनु पर्छ के हामी दुवैले कुनै अनावश्यक वस्तु अर्को कुनै आवश्यक वस्तुसँग विनियम गरिरहेका त हैँनौं?

हेरक अवस्थामा मालहरूको बजारमा केवल मालहरूको मालिक नै जाने आउने गर्दछन्। यिनीहरू आपसमा एकले अकारलाई प्रभावमा ल्याउँदछन्, यो भनेको मालहरूको प्रभाव बाहेक अरु कही होइन। यी मालहरूको भौतिक विभिन्नताले विनियम कार्यको भौतिक प्रेरणाको

बदल्छ। यस घटनाको केही अरु गहिराइमा गएर विचार गर्न, विनियम भन्दा पहिले केदारसँग ५०० रुपियाँ बाबाबरको वस्तु थियो र बद्रीसँग ६०० रुपियाँको अन्न थियो, दुवै सँग कुल मूल्य त्यही ११०० रुपियाँ बाबाबर रहन्छ। परिचलनमा भाग लिने मूल्यमा अलिकाति पनि वृद्धि हुँदैन, केदार र बद्रीका बीच केवल त्यसको पहिले भद्रा केही भिन हुन जान्छ। जुन बद्रीको लागि मूल्य हानी हो, त्यो केदारको लागि अतिरिक्त मूल्य हो, जुन एउटाको लागि ब्रह्म हो भने अकारको लागि धन हो।

हामी जितिपनि तोडमोड गर्नै। यो सत्य बदलिनैन। यदि सम्प्रभुको विनियम हुन्छ भने अतिरिक्त मूल्य पैदा हुँदैन र यदि गर यसमध्यको विनियम हुन्छ भने त्यसबाट अतिरिक्त मूल्य पैदा हुँदैन। अतिरिक्त मूल्यको उत्पादक केवल यसकरणले हुनसकदछ कि व्यापारी बिक्रेता, उत्पादकहरू र ग्राहक उत्पादकहरूको बीचमा मूल्यखोरहरूको जस्तै टाङ्ग अडयाएर दुवैको काम कार्टिन्छ फ्याङ्गलिनले यसै अर्थमा भनेका छन् "युद्ध डक्टै हो र व्यापार आमरूपमा

पुँजी केवल त्यसेबेला जन्मिन सक्छ, जब उत्पादन र जीवन निर्वाहका साधनहरूको मालिकको आभ्नो श्रमशक्ति बिक्री गर्ने मजदुरसँग बजारमा भेट हुन्छ। पुँजीले आभ्नो प्रथम दर्शन दिनासाथ यो घोषणा गर्दै कि सामाजिक उत्पादनको प्रक्रियामा एउटा नयाँ युगको श्रीगेशान भएको छ।

काम गर्दछन् र ग्राहक तथा बिक्रेताहरूलाई पारस्परिक ढब्लाट एक अर्कामाथि निर्भर बनाउँछन्, किनभने ती मध्ये जो सङ्ग त्यो वस्तु हुँदैन, जुन उसलाई आवश्यकता परेको हुन्छ, र त्यो वस्तु अर्कोसँग हुन्छ। त्यसकारण मालहरूको मालिकहरूमा आपसमा केवल एउटै भेद हुन्छ, त्यसमा कोही बिक्री गर्ने मालहरूको मालिक। केही ग्राहक नम्राको मालिकको हुन्छ।

अब मानिन लिँ, कसैले जसको किमत १०० छ ११० मा बिक्री गर्न सफल हुन्छ यस अवस्थामा १० प्रतिशत वृद्धि भयो। बिक्रेताले त्यो १० प्रतिशत आफ्नो आपसो खल्ती राख्नो तर बिक्री गरेपछि त्यो ग्राहक बन्छ। अब मालको तेस्रो मालिक बिक्री गर्ने रूपमा उसँग आउँछ र उसलाई पनि आभ्नो माल १० प्रतिशत महोको दाममा बिक्री गर्ने सुविधा प्राप्त हुन्छ।

मालका मालिकले श्रम गरेर मूल्य पैदा

गर्न सक्छ, तर उसले स्वतः बद्ने खालकाको मूल्य पैदा गर्न सक्छैन। उसले नयाँ श्रम गरेर र यसप्रकार उसको हातमा पहिलेदेखि जुन मूल्य छ, त्यसमा नयाँ मूल्य छोडेर जस्तो छालालाई जुतामा बदलेर, आफ्नो मालको मूल्य बढाउन सक्छ। त्यसै सामग्रीको अब पहिले भन्दा बढी मूल्य हुन्छ किनभने अब त्यसमा पहिले भन्दा बढी श्रम उसले खर्चे गरेको हुन्छ। त्यसकारण जुतामा बदलेर, आपसो मालको मूल्य बढाउन सक्छ। तर साहुहरूको पुँजीको रूपमा आपसमा नहोस् अर्थात् आभ्नो श्रमशक्तिलाई मूल्यको उत्पादनका साधनहरूको उत्पादनका साधनमा अपरिवर्तन हुन्छ।

मालका मालिकले श्रम गरेर मूल्य पैदा

गर्न सक्छ, तर उसले स्वतः बद्ने खालकाको मूल्य पैदा गर्न सक्छैन। त्यो कामको फलस्वरूप जुन वस्तुहरू त्याहाँसम्म उत्पादनको अवश्यकता हुन्छ। त्यसलाई जान्ने त्याहाँसम्म उपभोगको बीचमा राखेपछि र बिक्री गर्ने र खरिद गर्ने दुवै अलग अलग काम भयो भने पनि नितजामा कुनै फरक आउँदेन। यसरी अलिकाति पनि महत्त्व हुँदैन, यी दुई मूल्यहरूमा एउटा मुद्रा हो, अथवा दुवै वाणिज्य वस्तुहरू हुन्। कुनै पनि मालको मूल्य त्यसको परिचलनमा जानुभन्दा पहिले दामको रूपमा व्यक्त गरिन्छ र त्यसको मूल्य दामको रूपमा व्यक्त हुन परिचलनको परिणाम होइन, बरु त्यसको पूर्व शर्त हुन्छ। सौदा गर्ने पक्षले मूल्य निर्धारित गर्दैन, त्यो त सौदा हुँदून्हन्दा पहिले नै निर्धारित हुन्छ।

श्रमशक्तिको छरिद बिक्री यसरी हुन्छ

श्रमशक्तिको अभिप्राय मानिसमा पाइने ती मानिसक तथा शारीरिक क्षमताहरूको सम्झौताहरूसित जोडिएको छ, जसले कुनै पनि प्रकारको साथ व्यक्तिहरू मूर्तिमान अर्थात् कल्पनाहरू जस्तो व्यवहार।

यसले बद्री वा रामसँग बढी दाम असुल गर्न्हो र बद्री वा केदारले बदला लिन पाइन। मानिसले, काग्येसका केन्द्रीय नेताहरूको योजनामा रामबृक्ष यादव (मास्टर साहेब)लाई बर्मिफियामा उडाँको निर्मम र अमानवीय ढब्ले हुत्या गरेको थियो।

यसले बद्री वा रामसँग बढी दाम असुल गर्न्हो र बद्री वा केदारले बदला लिन पाइन। मानिसले, काग्येसका केन्द्रीय नेताहरूको योजनामा रामबृक्ष यादव (मास्टर साहेब)लाई बर्मिफियामा उडाँको निर्मम र अमानवीय ढब्ले हुत्या गरेको थियो।

यसले बद्री

अखिल नेपाल जनस्वास्थ्यकर्मी संगठनको एकता भेला सम्पन्न, इन्द्रा अधिकारीको संयोजकत्वमा २३ सदस्यीय केन्द्रीय कमिटी चयन

काठमाडौं। अखिल नेपाल जनस्वास्थ्यकर्मी संगठनको एकता भेला सम्पन्न भएको छ। शनिबार ललितपुरको कुपण्डोलस्थित क्रान्तिकारी कम्युनिस्ट पार्टी, नेपालको कार्यालयमा सम्पन्न भएको एकता भेलाले इन्द्रा अधिकारीको संयोजकत्वमा २३ सदस्यीय केन्द्रीय संगठन समिति निर्माण

गरेको छ।

सो संगठनको सहसंयोजकमा लोकेन्द्र सार्की चयन हुनु भएको छ भने सदस्यहरूमा डा आकाश अर्याल, डा सन्जिव योन्जन, महानन्द भट्ट, पम्फा नेपाली, दिल बहादुर चुदार, प्रतिभा वि सि, डा विशाल उप्रेती, डा प्रतिभा सापकोटा, सीता गुरुङ, निशा

कार्की, अनुपा बुढाथोकी, युवराज खड्का, दिपेन्द्र सिंह, उमेश मगर, मान्जल बोगटी, अर्जुन कुमार सुनार, दिपक बयलकोटी, भक्त राज काफ्ले, अविरल, बलराम गिरि लगायत हुनुहुन्छ।

पार्टीका बरिष्ठ कार्यालय सदस्य सिपी गजुरेल गैरवको प्रमुख अतिथितामा सम्पन्न

भेलामा पार्टीका कार्यालय सदस्य तथा प्रवक्ता धर्मेन्द्र बास्तोला विशेष अतिथिको रूपमा उपस्थित हुनुहुन्छो। प्रमुख अतिथि गजुरेल, विशेष अतिथि बास्तोला र संगठनका प्रायक्षण इन्चार्ज गम्भीर, पार्टी केन्द्रीय सल्लाकार मंगल विकले महत्वपूर्ण वैचारिक राजनीतिक तथा पेशागत विषयहरूमा महत्वपूर्ण प्रशिक्षणात्मक

मनव्य राख्नुभएको थियो।

भेलामा शिक्षा तथा स्वास्थ्य बिभाग सचिव पूर्ण सिंह, सदस्य गोविन्द पौडेल लगायतका नेताहरूको उपस्थिति रहेको थियो। इन्द्रा अधिकारीको अध्यक्षतामा सम्पन्न भेलाको सञ्चालन लोकेन्द्र सार्कीले गर्नुभएको थियो।

सुन तस्करीमा पक्राउ परेका सातै जना चितवनमा एमबीबीएस अध्ययनरत विद्यार्थी पक्राउ चिनियाँ नागरिकसँग नेपाली नागरिकता

काठमाडौं। भन्सारको सामानमा राखेर भएको सुन तस्करी प्रकरणमा पक्राउ परेका ७ जना चिनियाँ नागरिकसँग नेपाली नागरिकता भेटिएको छ। प्रहरीको केन्द्रीय अनुसन्धान ब्युरो (सीआईबी)ले चिनियाँ नागरिकसँग नेपाली नागरिकता पनि भेटिएको जनाएको छ।

‘उनीहरू नेपाली नागरिकता लिएर नेपालमा बसेको देखिएन्छ। उनीहरूसँग चिनियाँ पासपोर्टमा पनि छ, अनुसन्धानमा खटिएका एक अधिकारीले भने।

ब्रेक शुभित राखेर ल्याइएको

अबस्थामा करिब ६० केजी सुन राजस्व अनुसन्धान विभागले बरामद गरेको थियो। यो प्रकरणमा सीआईबीले सुन तस्करी र संगठित अपराधमा अनुसन्धान गरिरहेको छ।

सीआईबीका अनुसार टाइन मी, विड टड, डिड से पा, लि नेडकाई, गाउ हुई, झोड सेक चिन र ताड पिड, लिन चुवान पक्राउ परेका छन्। चिनियाँ नागरिकका नाममा काभ्रे जिल्ला प्रशासनबाट नेपाली नागरिकता जारी भारेको पाइएको अनुसन्धान अधिकारीले बताएका छन्।

चितवनमा एमबीबीएस अध्ययनरत विद्यार्थी पक्राउ

काठमाडौं। चितवनमा एमबीबीएस अध्ययनरत एक विद्यार्थीलाई नकली शैक्षिक प्रमाणपत्र (सर्टिफिकेट) बनाएको आरोपमा पक्राउ गरिएको छ।

नेपाल प्रहरीको केन्द्रीय अनुसन्धान ब्युरो (सीआईबी) ले गएराति नसिम अख्तरलाई पक्राउ गरेको हो।

सप्तराको राजविराज ७ ठेगाना भएका अख्तरलाई राति चितवनबाट काठमाडौं पठाइएको जिल्ला प्रहरी कार्यालय चितवनका प्रहरी प्रवक्ता डीएसपी विजयराज पण्डितले जानकारी दिए।

‘सीआईबीले अनुसन्धान गरेको विषयमा हामीसँग त्यस्तो कुनै विवरण हुँदैन,’ उनले भने, ‘हामीलाई सो विषयको बेहोरा जानकारी गराएर पक्राउका लागि सहजीकरण गर्न सर्टिफिकेट पेस गरेका थिए।

सीआईबीले अनुसन्धान गरेको विषयमा हामीसँग त्यस्तो कुनै विवरण हुँदैन,’ उनले भने, ‘हामीलाई सो विषयको बेहोरा जानकारी गराएर पक्राउका लागि सहजीकरण गर्न सर्टिफिकेट पेस गरेका थिए।

उनले आईएससी पासको सर्टिफिकेट नकली बनाएको आरोप लागेको हो। एमबीबीएस अध्ययनका लागि उनले काठमाडौंको सेन्ट जेभियर्स कलेजबाट आईएससी पास भएको सर्टिफिकेट पेस गरेका थिए।

कावासोती नगर र हुप्सेकोटको एकता अधिबेशन सम्पन्न

गम्भीर सोने

नवलपुर - क्रान्तिकारी कम्युनिस्ट पार्टी नेपालको हुप्सेकोट गाउँपालिकाको एकता अधिबेशन विहीनार सम्पन्न भएको छ। कार्यालयका संयोजक ज्योतिरो अध्यक्षता र नवलपुर जिल्ला इन्चार्ज वन्दनाको प्रमुख अतिथ्या र जिल्ला संयोजक आकाश र जिल्लाको कावासोती नगरपालिकाको एकता अधिबेशन सम्पन्न भएको छ।

हो। अधिबेशनले १७ सदस्यीय गाउँ संगठन समिति गठन गरेको छ।

नेपाल कम्युनिस्ट पार्टी (बहुपत) र नेपाल कम्युनिस्ट पार्टी (क्रान्तिकारी माओवादी) बीच पार्टी एकता पश्चात ४ नं. प्रदेश अन्तरगत क्रान्तिकारी कम्युनिस्ट पार्टी, नेपाल नवलपुर जिल्लाको कावासोती नगरपालिकाको एकता

आइतबार नवलपुरको कावासोती बजारमा सम्पन्न अधिबेशनले टिका सुनारको संयोजकत्वमा ६ जना पछि थपेगरी २५ सदस्यीय नगर समिति गठन गरेको हो।

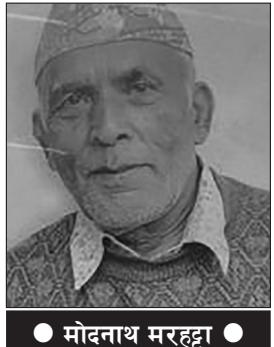
कार्यक्रममा प्रमुख अतिथि क्रान्तिकारी कम्युनिस्ट पार्टी, नेपाल नवलपुर जिल्ला इन्चार्ज बन्दना र अतिथिहरू जिल्ला संयोजक आकाश र सह-संयोजक विशाल हुनुहुन्छो। उक्त कार्यक्रमको सभापति तथा सञ्चालन टिका सुनारले गर्नुभयो।

यी जनपक्षीय मिडियाहरू खोजी खोजी पढौ !

- www.moolbato.com
- www.daunnenews.com
- www.isthaniyapatra.com
- www.navadristi.com
- www.hamrokalapani.com
- www.hamroonline.com
- www.newsabhiyan.com
- **वर्गदस्टि साप्ताहिक**
- **दाउन्नै साप्ताहिक**
- **स्थानीयपत्र साप्ताहिक**
- **छापामार साप्ताहिक**
- **नयाँ कोशी मासिक**
- **दायित्वबोध त्रैमासिक**

लु शुन, सुन र लसुन

● मोटिलाल मरहा ●

शनिवारीय साहित्य : निवन्ध

शीर्षक पढेर साथीहरूले माथिय केही अभियोग दर्ज गर्न सक्नुहुँन्छ, स्वतन्त्रताको युग जो छ। लेखिनु पर्ने बिषय हो हीन पाठकको मर्जी। लेखेतो लेख्छ पढनेले पढ्नु तर काग कराउँछ पिना सुन्नु। तलका साना कुरा माथिय को कान पुगेस् एक्चिमै भाइल बन्छ तर माथिय कुरा उतै कैतै तातो खोकिलेमा सुन्नाउँछ अर्थात् न्यानोमा निदाउँछ।

धैर्यवर्ष अधि लु शुनका केही कथाहरू पढेको हुँ। केही निबन्धहरू पढेको हुँ। डाक्टरी विद्या पद्धन जापान गएका उनी बिचैमा पढाइ छोडेर आफ्नो देश फर्किएर चिनियाँ मुक्ति आदोलनमा लागेका हुँ भन्ने उनको जीवनी पढेपछि बुझन पाइयो। त्यसकरण पनि उनीमाथि एउटा आस्था बढेको हो। तिनै लु शुनका नामले चिनियाँहरू अहिले पनि गोरवानीचत हुँन्न। चिनियाँ समाज बुफेकाहरूको कथन हो। लु शुनका साहित्यहरू चिनियाँ विश्व विद्यालयमा मात्र नभइ अरू मुलुकका विश्व विद्यालयहरूमा पनि पढाइ हुँछ। हामीकहाँ लु शुनका साहित्य खासै पढ्नु त्यसैले तिनी छायाँमा पर्छन्। एउटा खास विचार दर्शनसित जोडिएर उन्ते साहित्य सिर्जना गरेर मानव समुदायमा छोडेर गए।

अहिलेको युग सुनको युग मानिन थालेको छ। सुन कहिलेदेखि मानव समुदायको धैरे प्रिय धातु बन्नो यसको छिनोफानो म गर्न सविदन। नेपाली समाजमा सुन्नसित जोडिएका थुपै नाम, उदान र कथाहरू छन्। सबैभन्दा पुग्नो कल्पना बालिमिकी राम कथामा उतारे। उनको कल्पना अनुसार लङ्ग भन्ने देशमा घर, पर्खाल र गल्लीहरू सुनका थिए

भनेर उहिलै सुनको महिमा बताइदिए। सायद त्यसै बेलादेखि सुनको माग र सान्चितामा मानिसहरूको मुखबाट चाल चुहिन थाल्यो। बालिमिकीले परिकल्पना गरेका सुनका छानाहरू भएको त्यो शहर हनुमानले निमेषभरमै जलाइदिए। सायद त्यो नकली सुन हुँदो हो। सुन बहुमूल्य बस्तु भएकोले होला देव मन्दिरका छानामा सजिन्छ, धुरीको टुप्पोमा ठिङ्ठन्छ। राजा महाराजाहरू सुन जिडित मुकुट लगाउँछन्। हिन्दूहरूको साहित्य रामायणमा मात्र सुनको चर्चा छैन पश्चिमा साहित्यमा पनि सुनलोभी मिदासको कथा छ। हाप्तो उत्तरी डिपेकी ल्हासा पनि सुन्नसित जोडिएर हाम्रो जिब्रोमा बसेको छ। सुनबारेको अरूहरू किस्सा पनि हुन सक्छन् भेरे भुते दिमागले कसरी संचर्य गरोस र ? पन्चतन्त्रको कथामा एउटा बूढो लोभी बाहुनले सुनको बालामा लोभिए आफ्नो ज्यान फालेको कथा पनि छ। सुनबुटे मृग देखेर रामकी धर्मपती सीता पनि लटिएको कथा सुनेर होला हाम्रा दिवीबाहीनीहरू पनि सुन्नसित पिरती जोडेन हर्ष मान्छन्। समाजमा सम्पन्न परिवारका सदस्यहरू धाँटीमा, नाडीमा, कानमा, छातीमा, नाकमा, औँलामा र किलेले दाँतमा पनि सुन लगाएर आफुलाई प्रतीक्षित दावी गर्छन्। जीवनभर नुनपानी पिउन मुस्किल पेको मानिस मृत्यु शैयायामा पुदा मारेर खोजेर सुनपानी खुवाइदिने चलन छ। हाम्रो कर्काङ्गीय मान्यता अनुरूप त्यही गरीब मानिसको मृत्यु नजिक पुदा दशदान कर्म भनेर गरिने दानमा सुन पनि दान गर्नु पर्छ भनेर पुरोहित बाहुरुले बताउने गर्छ र सुन दिन सोकेन भन्ने सुन्नर्वर्ष पनि मनाएर हुँवैन र ?

पुँजिवादी राज्य ब्यवस्थामा सुनलाई महत्व दिइन स्वाभाविक बिषय मान्यता अनुरूप त्यही गरीब मानिसको मृत्यु नजिक पुदा दशदान कर्म भनेर गरिने दानमा सुन पनि दान गर्नु पर्छ भनेर पुरोहित बाहुरुले बताउने गर्छ र सुन दिन सोकेन भन्ने एउटा पेसो सुनमा धोर्य भएपनि दान गर्नु भनेर गरेका वाणी तपाईँ हामी सबैले सुनेका छौं।

अहिले विशेषगरी हाम्रा दिदी बाहीनीहरू सुन्नप्रती धेरे हदसम्म लोभिन थालेको छूँ। डिपेक वा आफन्तहरूकहाँ हुने चाढपर्यामा सुनका गराहना पहिरिएर प्रतीस्पर्ध गर्ने होडबाजी नै चलेको छ भन्दा फरक नराली। समाजका केही सुनप्रेमी दिवीबाहीहरू आफ्नो जीवनसाथी भन्दा सुनको गहनालाई प्रेम गरेको पनि हामीले भेत पाएका छौं। सुन्नप्रतिको आशकिले मान्छेहरू अपराध कर्ममा निर्लित भएका खबरहरू हामीले दिनहुँजसो सुनेर गरेका छौं। एकाथरी मानिसहरूलाई सुन प्रदर्शन गरेर आफु प्रतीक्षित बन्ने तीव्र

लालशा छ भने खराब नियत भएका केही मानिसहरूमा लुटपाट गरेर आफ्नो कबजामा लिने मनसाय पनि देखिन्छ। सुन जोहो गर्नसक्ने पारखीहरूले 'सर्दको गहना असर्दको खर्च' भनेर सुनलाई महत्व दिएका कारण पनि सुन पहिरिएर हिँडुल गर्नु असुरीक्षित भएको मान्यता पर्दछ। अहिले बजारिया बिजापुरमा पनि आएको छ 'देखुलामा सुनजस्तो हराएमा धेरै सस्तो' भनेर मान्छेहरू नकली सुनको गहना पहिरिएर भए, पनि आफू प्रदर्शित हुने गरेका पनि छूँ। सुन बहुगुणी धातु पनि हो। हेर्दा वा छाप्ता यो ठोस पदार्थ हो तर आगोमा पोल्पा यो एक्छिनका लाग्न तरल वस्तु पनि बन्छ। सुनको यसी गुणका कारण मानिसहरूले तामा, पित्तल वा फलामा लेपन लगाएर पनि देव मन्दिर वा विभिन्न उपयोगमा सारातर गर्ने गर्दछन्। सुन हाम्रो माटोमा त फल्नै त्यो आकाशमार्ग हुँदै गौचर अड्हाको ढोकामा आउँछ। कथम कसैले देखिबाल्यो भने त्यो कि त पित्तल ठहर्छ कि त तोबोमा फेरिन सक्छ। त्यसैले हाम्रो धर्मशास्त्र, कर्मशास्त्र र अर्थशास्त्रमा सबैभन्दा मुल्यवान वस्तु सुन बन्न पाएको छ। हाम्रो देशको सरकारले कहिले कृषीवर्ष कहिले पर्यन्तर्वर्ष भनेर उत्सवमय बनाउँछन् तर राष्ट्रिय सुन्नर्वर्ष पनि मनाएर हुँवैन र ?

पुँजिवादी राज्य ब्यवस्थामा सुनलाई महत्व दिइन स्वाभाविक बिषय मान्यता अनुरूप त्यही गरीब मानिसको मृत्यु नजिक पुदा दशदान कर्म भनेर गरिने दानमा सुन पनि दान गर्नु पर्छ भनेर पुरोहित बाहुरुले बताउने गर्छ र सुन दिन सोकेन भन्ने एउटा पेसो सुनमा धोर्य भएपनि दान गर्नु भनेर गरेका वाणी तपाईँ हामी सबैले सुनेका छौं।

अहिले विशेषगरी हाम्रा दिदी बाहीनीहरू सुन्नप्रती धेरे हदसम्म लोभिन थालेको छूँ। डिपेक वा आफन्तहरूकहाँ हुने चाढपर्यामा सुनका गराहना पहिरिएर प्रतीस्पर्ध गर्ने होडबाजी नै चलेको छ भन्दा फरक नराली। समाजका केही सुनप्रेमी दिवीबाहीहरू आफ्नो जीवनसाथी भन्दा सुनको गहनालाई प्रेम गरेको पनि हामीले भेत पाएका छौं। सुन्नप्रतिको आशकिले मान्छेहरू अपराध कर्ममा निर्लित भएका खबरहरू हामीले दिनहुँजसो सुनेर गरेका छौं। एकाथरी मानिसहरूलाई सुन प्रदर्शन गरेर आफु प्रतीक्षित बन्ने तीव्र

राजनीतिको मैदानमा उप्रिएकाहरूले भने अबैध कर्ममा निर्लिप्त भएर सुनको खेती गरिनु किमार्थ जायज ठहरिएदैन। भैं, समाजका एकाध सामान्य पात्रहरूले लुकिछिपी अबैध धन आर्जनमा लागे ठहरिए कानुको आँखामा दिँडत हुँछ तर जसले सारा देश र दुनियालाई भएको मान्यता पर्दछ। अहिले बजारिया बिजापुरमा पनि आएको छ 'देखुलामा सुनजस्तो हराएमा धेरै सस्तो' भनेर मान्छेहरू नकली सुनको गहना पहिरिएर भए, पनि आफू प्रदर्शित हुने गरेका पनि छूँ। सुन बहुगुणी धातु पनि हो। हेर्दा वा छाप्ता यो ठोस पदार्थ हो तर आगोमा पोल्पा यो एक्छिनका लाग्न तरल वस्तु पनि बन्छ। सुनको यसी गुणका कारण मानिसहरूले तामा, पित्तल वा फलामा लेपन लगाएर पनि देव मन्दिर वा विभिन्न उपयोगमा सारातर गर्ने गर्दछन्। सुन हाम्रो माटोमा त फल्नै त्यो आकाशमार्ग हुँदै गौचर अड्हाको ढोकामा आउँछ। कथम कसैले देखिबाल्यो भने त्यो कि त पित्तल ठहर्छ कि त तोबोमा फेरिन सक्छ। त्यसैले हाम्रो धर्मशास्त्र, कर्मशास्त्र र अर्थशास्त्रमा सबैभन्दा मुल्यवान वस्तु सुन बन्न पाएको छ। सुन खाएर देश र दुनियाँमा दुरुप्योग गरेर दुर्गमित बनेका पात्रहरूले बारे जाति धणा गरे पनि पुदैन। यी पात्रहरूले लेनिन वा लु सुनका आदर्शको व्याख्या गर्नु ढोड र पाखण्ड सिवाय अरू केही होइन। सुन कारोबारिया भुवेरे कामरेहरूलो पहुँच पुदैन लेनिन र लु सुनको ठेली कण्ठ पारेका इतिहासले खारेका महानायकहरूको विद्रुत नै प्रयोग भएको हुँछ। बरु यत्ता पात्रहरूले गाउँमै लम्सुन खेती गरेर जिबिका चलाउन उत्तम हुँछ।

लम्सुन मसला प्रजातिको बनस्पती हो। यो बहु गुणकारी हुँछ। नेपाली भान्सामा यो लोकप्रिय पनि छ। सुन खाएर बदनाम कमाउँ भन्दा लसुन रेसेर इमान जोगाउँ र सर्वजन हित हो। सुन खाएर देश र दुनियाँमा दुरुप्योग गरेर दुर्गमित बनेका पात्रहरूले बारे जाति धणा गरे पनि पुदैन। यी पात्रहरूले लेनिन वा लु सुनका आदर्शको व्याख्या गर्नु ढोड र पाखण्ड सिवाय अरू केही होइन। सुन कारोबारिया भुवेरे कामरेहरूलो पहुँच पुदैन लेनिन र लु सुनको ठेली कण्ठ पारेका इतिहासले खारेका महानायकहरूको विद्रुत नै प्रयोग भएको हुँछ। बरु यत्ता पात्रहरूले गाउँमै लम्सुन खेती गरेर जिबिका चलाउन उत्तम हुँछ।

म यिनै बिषयहरूमा धेरैता धोतिलान्तु र छापामा आएका समाचार हेर्दै। इतिहासले दिएका जानको सानो पोको फुकाउँचु र सम्फन्दु लु सुनका निवार्थ र कथाको केही अंशहरू। केही महामहिमाहरू लु सुनको साहित्य पर्न छ। अहिले विशेषगरी हाम्रो दिदी बाहीनीहरूले बताउने गर्छ र सुन दिन सोकेन भन्ने एउटा पेसो सुनमा धोर्य भएपनि दान गर्नु भनेर गरेका वाणी तपाईँ हामी सबैले सुनेका छौं।

प्रांगारिक मल कारखाना संचालनमा त्याउन केन्द्र तथा प्रदेश सरकारलाई दावाव दिने। ८. एमसीसी, एसपीपी, नेपाली सामान निर्यातमा भारतीय ब्यवधान, राजनीतिक, आर्थिक क

कार्यान्वयन...

(एफडीआर)’ र ‘सुपेरियर पर्फिंड आस्फाल्ट पेट्रोलिन्ट’ (सुपरपेट्रो) प्रविधि नेपालमा पहिलो पटक प्रयोग हुनेछ। यो प्रविधि हाल अमेरिकामा प्रयोगमा छ।

प्रसारणलाई बने १० वटा जिल्लाका ३० वटा गाउँपालिका तथा नगरपालिकाका ९ सय ९२ वटा बडाहरू भएर प्रस्तावित प्रसारणलाई बने क्षेत्रको तार र टावर रहने जग्गा अधिग्रहण गर्नुपर्ने हुन्छ। पाल्पालाई एमसीसी परियोजनाअन्तर्गतको प्रसारणलाईका लागि जग्गा अधिग्रहण कार्य शुरू भएको छ।

त्यसबाहेक रुख कठान लगायतका कामका प्रक्रियाहरू पूरा गर्न बाँकी नै छ। आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन प्रतिवेदन (ईआइए) अनुसार रुख गणनाको काम बाँकी छ। १६ वैशाख, २०७८ मा नै बन तथा वातावरण मन्त्रालयले एमसीसीअन्तर्गत बने विद्युत प्रसारण आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन प्रतिवेदन स्वीकृत गरेको थियो।

अमेरिकाले भ्रष्टाचारदेखि कर प्राणीसम्म उठायो प्रभ

अमेरिकाले विलम्बसहित भए पनि मिलेनिअम च्यालेन्ज कपरेसन एमसीसी सम्झौता देशको संसद्बाट अनुमोदन गरेर नेपालले आफ्नो अन्तर्राष्ट्रीय प्रतिबद्धताप्रति समान व्यक्त गर्न प्रतिबद्ध रहेको देखाएको जनाएको छ।

सन् २०२३ को लगानीको वातावरणसम्बन्धी अमेरिकी विदेशमन्त्रालयको एउटा वार्षिक प्रतिवेदनमा यस्तो विश्लेषण गरिएको हो। भारत र चीनका बीचमा अवरिथ्त भएकाले नेपालले विदेशी लगानीकर्ताका लागि अवसरहरू बोकेको भन्दै प्रतिवेदनमा राजनीतिक अस्थिरता र व्यापक भ्रष्टाचारले सम्भावित लगानीलाई अवरुद्ध पारिहरेको उल्लेख गरिएको छ।

उक्त प्रतिवेदनमा कठिनय बुचुर्चिर्चित मुद्दाहरण्या व्यक्ति र सम्झूह विश्लेषणाई राजनीतिक हस्तक्षेपका अधारामा साथ दिएको आरोप न्यायपालिकाले खेप्ने गरेको र सार्वजनिक वृत्तमा भ्रष्टाचार र स्वार्थको द्वारा लाग्ने व्यवहार र व्यवस्थाले यो इस्ट इन्डिया कम्पनीजस्तो देखिन्छ।

३१ डिसेम्बर १६०० मा गरी एपिजारेथ प्रयत्ने शाही चार्टरमार्फत उनी आरै पनि सेयर होल्डर भएको इस्ट इन्डिया कम्पनीलाई पूर्वमा व्यापार गर्नका अनुमति दिइन्। इस्ट इन्डियाका प्रतिनिधि सर थोमस रोयले सन् १६१५ मा मुगल राजा जाहाङीरसंग भारतीय सहर सूरतमा व्यापार गर्न अनुमति लिएका थिए।

मुगल समाराफूखियमाको शाही आदेशद्वारा १७१७ इस्मामा बांगलामा महत्वपूर्ण व्यापारिक सुविधा प्रदान गर्ने शाही फरमान (बडापत्र) जारी गरे जसमा बांगलामा कर तिरेका ब्रिटिस सामानको नियांत र आयात गर्ने अनुमति दिइयो। फरमानको अधीनमा कम्पनीलाई सामान दुवानीको लागि ढाटक (पास) जारी गर्न अधिकार पनि दिइएको थियो।

एमसीसी अमेरिकाको उच्च प्राथमिकतामा, प्रवण्ड नेतृत्वको सरकारले अब के गर्ता?

धार्मिक स्वतन्त्रतासम्बन्धी वाशिंटनको प्रतिवेदनमाथि प्रश्न गर्दै अमेरिकालाई नेपालको ‘कूटीनीतिक नोट’

एमसीसीलाई संसद्बाट अनुमोदन गर्नुपर्ने कुरा चलिरहेदा एक समय रिथाति कर्तासम्म बनेको थियो भन्दै तर सहायतालाई लिएर वाशिंटन र बेइजिङ्डबीच सार्वजनिक रूपमा नै वाकयुद्ध नै चलेको थिए। तर सन् २०२२ मा बाह्य हस्तक्षेप वा भ्रष्टाचारका कारण एमसीसी संसद्बाट अनुमोदन नगरिए नेपालसँगको सम्बन्धमा पुनर्विचार गर्न चेतावनी अमेरिकी अधिकारीले दिएपछि अन्तर: संसद्बाट उक्त सम्झौतालाई अनुमोदन गरेको थियो।

सन् २०२२ को फेब्रुअरीमा नेपालको संसद्बाटे व्याख्यात्मक घोषणासहित उक्त कम्प्याक्टको अनुमोदन गरेको थियो। नेपाल अमेरिकाको कुनै पनि सामरिक वा सुरक्षा गठबन्धनमा नरहेको र नेपालको संविधान कम्प्याक्ट र त्यससँग सञ्चारित सम्झौताहस्तभन्दा माथि रहेको सहितका बुँदा समेटिएको उक्त घोषणाकारे अमेरिकी सरकारले सार्वजनिक रूपमा प्रतिक्रिया जनाएको छैन।

अहिले अमेरिकी विदेश मन्त्रालयले सार्वजनिक गरेको लगानीको वातावरणसम्बन्धी प्रतिवेदनमा लेखिएको छ, वर्षाँको विलम्बपछि नेपालको संसद्बाटे सन् २०२२ फेब्रुअरी २७ मा कम्प्याक्टलाई अनुमोदन गयो र अहिले सबैको ध्यान अगस्ट २०२२ बाट सुरु हुने ठानिएको एमसीसीको

अनुमोदनतर्फ तानिएको छ। ढिलाइका बीच एमसीसीको अनुमोदनले नेपाल सरकार आफ्ना अन्तर्राष्ट्रीय प्रतिबद्धताहस्तको सम्मान गर्न प्रतिबद्ध रहेको देखाएको छ।

यसै महिना नेपालको भ्रमणमा आएका अमेरिकी सहायक विदेश मन्त्री डोनल्ड लूसँगको भेटा पराष्ट्रमन्त्री एनपी साउदले एमसीसी अगस्ट महिनाबाट कार्यान्वयन गर्नेबाटे नेपाल र अमेरिका एक मत भएको बताएका थिए।

सूचना प्रतिवेदन

एमसीसी नेपालले पछिल्लो समय सूचना दिनसमेत प्रतिवेदनमा व्यवस्था गरेको छ। सूचना प्रवाहका लागि छुडै विभाग खडा पठाएको एमसीसी अगस्ट महिनाबाट कार्यान्वयन गर्नेबाटे नेपाल र अमेरिका एक मत भएको बताएका थिए।

एमसीसी सम्झौतालाई

एमसीसी सम्झौतालाई अनुमति अन्तर्राष्ट्रीय प्रतिबद्धताप्रति समान व्यक्त गर्न प्रतिबद्ध रहेको देखाएको जनाएको छ।

त्यो पनि कुनै सूचना लिनका लागि १५ दिन कुर्नुपर्ने व्यवस्था गरिएको छ। कुनै सूचना चाहिएपनि इमेलबाट प्रश्न राख्नुपर्ने र विभिन्न चरण पार गरेर १५ दिनभित्र जवाफ पठाउने व्यवस्था कार्यकारी निर्देशकाम पुनर्नुपर्ने व्यवस्था गरेको छ।

एमसीसी छारेज गर्नेले ९० कारण

एमसीसी सम्झौतालाई विभिन्न बुँदाहरू नेपाल राज्यको सार्वभौमिकता, सुरक्षा कानुन तथा जनताको सर्वोच्चताको विप्रक्षमा छ।

कारणहरू:

१) यसको ढाँचा र व्यवहार इस्टइन्डिया कम्पनीजस्तो छ

नेपाल र अमेरिका द्वारा सार्वभौमिकता कार्यकारी सम्झौतालाई विभिन्न बुँदाहरू नेपाल राज्यको सार्वभौमिकता, सुरक्षा कानुन तथा जनताको सर्वोच्चताको विप्रक्षमा छ।

२) यसको लागि एमसीसी सम्झौतालाई अनुमति दिइएको छ। यो बुँदाहरू नेपालको विभिन्न चरण पार गरेर १५ दिनभित्र जवाफ पठाउने व्यवस्था कार्यकारी निर्देशकाम पुनर्नुपर्ने व्यवस्था गरेको छ।

३) सम्झौतामा अमेरिकी नीति तथा कानुनलाई नेपालको संविधान तथा नीति तथा कानुनभन्दा माथि मानिएको छ।

सम्झौताको दफा ३.८ ‘एमसीसीको हैसियत’ अनुसार एमसीसी वा अमेरिकी सरकारका विगत, वर्तमान र भविष्यमा हुने कुनै पनि कर्मचारीका कारण कुनै पनि द्वन्द्व भयो वा हानी नोकसानी, चोटपटक वा मृत्यु भयो भने नेपालको सरकार वा नेपालको कुनै पनि न्याय प्रणालीमा त्यसको दावी मुद्दा गर्न पाइन्ने छैन। जे र जनसुकै प्रकारको अपराध गरे पनि सम्पूर्ण एमसीसी, अमेरिकी सरकार तथा यसका कर्मचारी नेपालको कुनै पनि अदालत र न्यायाधिकारको शेत्राधिकारबाट मुक्त हुनेछन्। नेपाली भूमिमा काम गर्नुपर्ने अनि यो त नेपालको सर्वभौमिकता र संविधानको ठाडो उल्लङ्घन भएसन ?

साथै दफा ७.१ ‘अन्तरिक शर्त’ मा प्रस्तुत सम्झौता लागु भएपश्चात प्रस्तुत सम्झौता र नेपालको राष्ट्रिय क्षेत्रमा प्रस्तुत सम्झौता लागु हुनेछ भने पक्षहस्तको बुझाइ छ भनेर लेखिएको छ। नेपालको आन्तरिक राजनीति क्रमशः सुधार द्वारै छैन। जे र जनसुकै प्रकारको अपराध गरे पनि सम्पूर्ण एमसीसी, अमेरिकी सरकार तथा यसका कर्मचारी नेपालको कुनै पनि अदालत र न्यायाधिकारको शेत्राधिकारबाट मुक्त हुनेछन्। नेपाली भूमिमा काम गर्नुपर्ने अनि यो त नेपालको सर्वभौमिकता र संविधानको ठाडो उल्लङ्घन भएसन ?

२) यो ‘शुद्ध’ अनुदान होइन, धमाउरो तरिकाको व्यापारिक ऋण हो। तत्कालीन अमेरिकी राजदूत र एलियान अन्तर्वार्ता दिने क्रममा पनि भेनेका थिए।

सन् २०२२ को फेब्रुअरीमा नेपालको संसद्बाटे व्याख्यात्मक घोषणासहित उक्त कम्प्याक्टको अनुमोदन गरेको थियो। नेपाल अमेरिकाको कुनै पनि सामरिक वा सुरक्षा गठबन्धनमा नरहेको र नेपालको संविधान कम्प्याक्ट र त्यससँग सञ्चारित सम्झौताहस्तका लाग्ने गर्ने उल्लङ्घन गरेमा “नेपाल र एमसीसीलाई” कुनै पनि भेनेको थिए। तर सन् २०२२ फेब्रुअरी २७ मा कम्प्याक्टलाई अनुमोदन गर्ने उल्लङ्घन गरेमा नै विनाशित अन्तर्वार्ता दिने क्रममा पनि भेनेको थिए।

सम्झौताको धारा ५ को “अन्य, निलम्बन; समाप्ति” का दफा ५.१ (ख) (३) मा उल्लेख भएनुसार “वर्तमान र भविष्यमा लागु हुने अमेरिकी सरकारको प्रचलित कानुन तथा सरकारको नीति उल्लङ्घन गरेमा” एमसीसीले कुनै पनि बेला यो सम्झौता रह गर्न सक्छ, सम्झौता रह गर्ने उल्लङ्घन गर्ने उल्लङ्घन भएको थिए।

सम्झौतानुदार अमेरिकाको

</div

आलोपालो

शिक्षालाई विकास निर्माणको वास्तविक नीति कहिले बनाउने ?

● शिलु न्यौपाते ●

आज देशलाई आभन्ना मुलुक र जनतालाई समृद्ध बनाउने शिक्षा नीति आवश्यक छ न कि शक्ति राष्ट्रहरूको भजन मण्डली, दलाली र गुलामीहरूको । यस्ता विकृत भ्रष्ट मानसिकता विरुद्ध ढृढातापूर्वक अस्वीकार गर्दै शिक्षालाई व्यवहारसँग जोड्नु पर्दछ न कि तराजुमा तौलिय जस्तै वस्तुको मोल वरावरको मुल्य चुकाएर खरिद विक्रिको प्रक्रियामा शासक वर्ग रम्दै आभन्नै स्वार्थ अनुकूलको नीति लागु गरि पैसा कुम्लाउने विधि लागु गर्नुपर्ना अग्रसरता बढाउने कार्यको अन्त्य हुनु पर्दछ

आज हरेक विकासका नीति संगै हरेक तह र क्षेत्रका व्यवस्था फेल खाए संगै धुजा बन्दै मरिकएको अवस्थामा देशले परकै मैखिक अर्थकरमा सम्वृद्धि ल्याए पनि जनताको जनजीवनमा भने सम्वृद्धि त्याउन सक्दैन् । वर्तमान देशको कहालिलाग्दो वास्तविक दृश्य प्रति नागरिक सचेत छन्, देशका फटाह शासकहरूको चरित्र छता छूल्ल भएको स्थिति हुँदौ अब छिटै नेपाली नागरिक दलाल, भ्रष्ट, लम्पट, चापलुमी, नोकरशाही उत्पादन गर्ने विरुद्ध मिसाल बनि सडक बाट विद्रोह गर्ने दिन छिटै नजिकदै छ । आज देशका उपल्लो तहमा बसेर देशको बागडोर समालेका नेतृत्वबाट नै आपमै देशका नागरिकहरू दास कामदारका

रूपमा किनबच हुने प्रक्रिया बढद गएका छ ।
त्यसैमा तलिलन भएका वर्तमान शासकहरूले
हाम्रो मातृभूमिलाइ रणमैदान बनाउने कसरत गर्दै
देशका जनसाक्षिप्रकृतिक स्रोत साधनहरू दोहन
गर्दै कौडीको मुल्यमा लिलाम गर्न कुनै कसुर बाकी
समेत राखेन !

नेपालको प्रारम्भिक शिक्षाको अभ्यासका
चरणहरू हेर्दा सुरुमा गुरुकुलमा नि:शुल्क
शिक्षाको व्यवस्था गरिन्थ्यो। सामन्तवाद हुदै
पुजीवादी राजनीतिक पद्धति विकाससंग शिक्षालाइ

सासकहरूल आमा वग्स्वाथ अनुकूलमा परिभाषित/परिचालन गर्दै लगेको देखिन्छ । परिणाम शिक्षामा सबै जनताको समान पहुँच कायम हुनसकेन । अझैपनि कातिपय सडक नपुगेका दुर्गम वस्तीहरूमा त्यहाँका नागरिकहरू शिक्षा, स्वास्थ र विभिन्न मौलिक अधिकारबाट जनताहरू बन्चित हुनुपरेको छ । देशका मुख्य शहर देखि कोहि मिटर पक्का जिल्लाका वस्तिहरूमा समेत त्यहाका राज्यको लगानीमा सन्चालित स्कूलहरूमा विधार्थीहरू २-३ घण्टा पैदल हिडेर शारिरिक एवं मानसिक रूपले पिंडित विधार्थीहरूले सहजै शिक्षा हासिल गर्न अझै कठिन छ । भविश्यमा यसैले गर्दा उसले समय अनुकूल आफूलाई तयारि अवस्थामा राख्न सक्वैन ।

देश विकासको निमित्त हाप्रो वर्तमान शिक्षा नीतिले संकटको सामना गर्न सकेको छैन । भविष्यका कर्णधारहरूले यस्तो शिक्षा नीतिबाट उचित प्रकारको ज्ञान, सीधे र क्षमता प्रहण गर्न सक्दैन्न । यसरी निर्माण भएका नागरिकहरूले देशको समग्र विकास नीतिमा प्रभावकारी परिणाम दिन सक्दैन । यो विषयमा वहस संचालन गर्दै हल दिने मार्गहरू कोर्नु पर्ने बेला आएको छा विधार्थीहरू लाइ अध्यान सहज र परिणाम मुखि बनाउने हेतुले उनिहरू मानसिक र शारीरिक बाँकी ६ येजमा

वर्णविभेद...

गय्यो। निर्बलीयाहरूलाई आपने प्रभुत्वमा राख्न थाले। अदिम साम्यवादको अन्तिमसम्म त महिलाहरूस्ते तै मातुसंतान चलाएका थिए। विस्तारै नीज सम्पत्तिको उत्पत्ति थेयो। पशुपालनको प्रक्रियामा पुरुषले महिलालाई धरको देखदै गर्न नाममा भाग निरन्बाट बजिवां गय्यो। त्यहीबाट परिवारमा महिला र पुरुषबीच वर्गीकरण भयो। मानव समाजको पहिलो वर्गीकरण यही थियो। त्यसपछि दाय-मालिक युग शुरू भयो। जिजि सम्पत्तिले दिए छन् तिए दिए छन् तिए दिए छन् तिए दिए छन्

भयो । २०४७ सालमा नेपाली कांग्रेसले 'संविधानकरणतत्र' स्वीकार गरी बहुदलीय व्यवस्था मानेपछि दलाल पुँजीखाली संसदीय व्यवस्था अधि बढेयो । त्यसपछि राष्ट्रिय पुँजी विकासको आधारस्थ भक्तिमन्त्र शुरू गरियो । हेठोडेविरु काठमाडौंको टेक्ससम सिमेन्ट ओसारेण रज्जुमार्ग कार्देनेवाट शुरू भएको राष्ट्रिय उद्योग हटाउ अधियान बाँसखारी छालाजुता कारखाना, जनकपुर चुरोट कारखाना, बीजगञ्जको आजार निर्माण कारखाना, बुटवल धागो उद्योग, हेठोडा कपडा कारखाना, बालाकु ए पाटनको उद्योगहरू, हरिसिंहदी इंटा कारखाना, चोभार सिमेन्ट कारखाना हुँदै भक्ती कागज कारखानासम्म पुग्यो । त्यसपछि बल्ल

आमूल परिवर्तन गयी उत्पीड़ितरहस्यों का राजस्वाना कायम गर्न सम्पूर्ण उत्पीडितरहस्यों का वार्षिक लाडी लड्डुपर्दद्ध। त्यसकारण विष्वाक कमरेडोंको नेतृत्वामा नयाँ कार्यादिसा र कार्यक्रम बनाइएको छ। हामीलाई उत्पीडित वर्गीयो यो कार्यादिशालाई एकीकृत जनकान्ति र कार्यक्रमलाई वैज्ञानिक समाजवाद भेनका छौं। एकीकृत जनकान्ति वास्तवमा लेरिनले रस्सम विकास गरेको साथसँग विद्वाह्र र माओले चीनमा विकास गरेको दीर्घकारीन्द्रिय बुद्धेश पछिल्लो विकास हो। यो कार्यादिशालाई नार्यानीतिक, आर्थिक र सांस्कृतिक क्रान्ति साँझाँगै जोडिएका छन्। हामीलाई काल मार्यादिले के सिकाउनुभएको छ भने जब उत्पादक शक्तिको विकासका

आँखा पाक्ने रोगका लक्षण देखिएमा घरमा स्याहार गर्दा ध्यान दिनुपर्ने कुराहरू

- बरफले आँखा सेक्ने ।
  - सेकदा आँखा बन्द गरेर वा सफा रुमालले सेक्ने ।
  - आँखा नमिच्ने र आँखामा पानी नछ्याएने ।
  - आँखा छोइसकेपछि साबुन पानीले राम्रोसँग हात धुने ।
  - प्रशस्त मात्रामा पानी र पोषिलो खाना खाने ।
  - बाहिर घाममा जाँदा कालो चस्मा लगाउने ।
  - संक्रमित व्यक्तिले प्रयोग गरेका रुमाल, टावेल, सिरानी, तन्ना आदि दैनिक धुने ।
  - संक्रमित व्यक्तिले प्रयोग गरेको सामान अरुलाई प्रयोग गर्न नदिने ।
  - स्वास्थ्यकर्मीको सल्लाहबिना जथाभावी औषधी प्रयोग नगर्ने ।
  - दृष्टि कम हुनेलगायतका आँखासम्बन्धी समस्या बढेमा तुरुन्त स्वास्थ्य संस्थामा सम्पर्क गर्ने ।

नेपाल सरकार ज्ञापन बोर्ड

साल्ट ट्रेडिंग कंपनीलिमिटेड द्वारा प्रवाहित तौल पर्ण, सरक्षा सम्पर्ण

- ISI स्टानडर्डको नियम बाहिर रबर कोट गै वीचमा स्टिलको जाली मण्डो ३ तहको होजपाइप
- उच्च गुणस्तरको रेग्लेमेंट
- प्राण: प्राणगंगा नदीमध्ये प्रासारित सिल भाष्टो सिलिङ्कर

गेटो काठगाडी रुग्या स इण्डस्ट्रिज लिमिटेड

15

The logo consists of the letters "STC" in a bold, sans-serif font, with "GAS" written in a smaller font below it. A horizontal bar extends from the right side of the "C" towards the right edge of the page.

वर्याँस

प्रकाशक : वर्गदीस्ट मिडिया प्रा.लि., प्रबन्ध निर्देशक : हुकुमबहादुर सिंह, सम्पादक : इन्द्रबहादुर राउत, फोटो: जय दाहाल, कार्यालय : काठमाडौं-१०, बुद्धनगर सम्पर्क नं. : ९८५१०७६८६४, ०१-५२६०११२ ईमेल : bargadristi2073@gmail.com, मुद्रण : सुजल अफसेट प्रेस, बागबजार, काठमाडौं।